

Briselē, 2019. gada 6. jūnijā
(OR. en)

10011/19

ATO 65
RECH 321
SAN 292

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja (II)/Padome
Iepriekš. dok. Nr.:	9437/19 ATO 56 RECH 271 SAN 256
Temats:	Nukleārās un radioloģiskās tehnoloģijas un lietojumi, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu – Padomes secinājumi (2019. gada 6. jūnijs)

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par nukleārajām un radioloģiskajām tehnoloģijām un lietojumiem, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu; šos secinājumus Tieslietu un iekšlietu padome pieņēma 2019. gada 6. jūnija sanāksmē.

PADOMES SECINĀJUMI

par nukleārajām un radioloģiskajām tehnoloģijām un lietojumiem, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu

Atzīstot,

- ka nukleārajām un radioloģiskajām tehnoloģijām ir nozīmīga loma ārpus kodolenerģijas sektora tādās vitāli svarīgās jomās kā medicīna, rūpniecība, pētniecība un vide, no kā ir daudzējāds labums ES iedzīvotājiem, un APZINOTIES būtisko devumu, kādu kodolzinātne var sniegt sabiedrības problēmu risināšanā;
- ka *Euratom* tiesību aktos ir noteikts, ka ar enerģijas ražošanu nesaistīta nukleāro un starojuma tehnoloģiju izmantošana ir pienācīgi jāpamato, ka sabiedrības, pacientu un personāla aizsardzība pret starojumu ir attiecīgi jāoptimizē un ka no radioaktīviem atkritumiem un nostrādātas degvielas, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu, ir drošā veidā jāatbrīvojas;
- Padomes 2009. gada ¹, 2010. gada ² un 2012. gada ³ secinājumus par medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu drošu piegādi Eiropas Savienībā un ATZĪMĒJOT *Euratom* Apgādes aģentūras 2015. gada ziņojumu un 2016. gada dokumentu ⁴ par šo pašu tematu;
- to, ka kopš 2012. gada Eiropas Medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu piegāžu novērošanas centrs ir pārraudzījis kopējās medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu piegādes un jo īpaši reaktoru grafiku koordināciju un ir devis svarīgu ieguldījumu nolūkā izvairīties no medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu būtiska trūkuma ES;
- *Euratom* Apgādes aģentūras nozīmi tādu nukleāro izejmateriālu apgādes nodrošināšanā, kas vajadzīgi pētniecisko reaktoru degvielai un medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu ražošanas mērķiem, un ATZĪMĒJOT pārskatīto ziņojumu ⁵, kurš attiecas uz urāna degvielas ar 19,75 % bagātinājumu Eiropas piegāžu nodrošināšanu pētnieciskajiem reaktoriem un medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu ražošanai;

¹ Dok. 17025/09.

² Dok. 16358/10.

³ Dok. 17453/12.

⁴ Dok. 8403/16.

⁵ http://ec.europa.eu/euratom/docs/ESA_HALEU_report_2019.pdf

- progresu, kas pēdējā laikā ir sasniegts vairākās dalībvalstīs, īstenojot pāreju no augsti bagātināta urāna (*HEU*) uz augsti mazbagātinātu *LEU* ⁶, nodrošinot papildu radioizotopu ražošanas jaudu un sākot vai virzot uz priekšu projektus jaunām ražošanas iekārtām, tostarp pētnieciskajiem reaktoriem un alternatīvām tehnoloģijām;
- ka izejmateriālu ražošana medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu piegādes ķēdei ir svarīga, lai palielinātu Eiropas piegādes ķēdes noturību un mazinātu atkarību no ārvalstu rīcībbspēkiem;
- Padomes 2015. gada secinājumus par pamatojumu pakļaušanai jonizējošam starojumam medicīniskās attēlveidošanas mērķiem ⁷, kuros tika pausts aicinājums vairākās jomās uzlabot Padomes Direktīvas 2013/59/Euratom ⁸ īstenošanu;
- Komisijas 2018. gada 20. un 21. martā organizēto konferenci, kas bija veltīta jautājumam par sabiedrības problēmu risināšanai ar progresu nukleāro un starojuma tehnoloģiju lietojumos medicīnā, rūpniecībā un pētniecībā, un Komisijas organizēto tehnisko semināru par medicīniskam lietojumam paredzētiem radioizotopiem nākotnē, kas notika Briselē 2019. gada 7. februārī, kā arī Eiropas pētījumu par nukleāro un starojuma tehnoloģiju lietojumiem medicīnā, rūpniecībā un pētniecībā ⁹;
- ka tas, kāda ir ar enerģijas ražošanu nesaistīto nukleāro un radioloģisko tehnoloģiju nozīme programmas 2030. gadam sasniegšanā, ir starptautiski atzīts un ka šo darbību nozīmība ir skaidri izcelta septiņos no ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kā arī lomu, kāda ir Starptautiskajai Atomenerģijas aģentūrai (SAEA), atbalstot dalībvalstis ar enerģijas ražošanu nesaistīto nukleāro un starojuma tehnoloģiju izmantošanā, lai dotu ieguldījumu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā;

⁶ Augsti mazbagātināts *LEU* (*HALEU*) ir urāns, kas bagātināts līdz U-235 saturam starp 5 un 20 %. Praksē gan pētniecisko reaktoru *HALEU* degviela, gan urāna mērķi radioizotopu ražošanai ir ar 19,75 % bagātinājumu.

⁷ Dok. 14617/15.

⁸ Padomes Direktīva 2013/59/Euratom (2013. gada 5. decembris), ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem un atceļ Direktīvu 89/618/Euratom, Direktīvu 90/641/Euratom, Direktīvu 96/29/Euratom, Direktīvu 97/43/Euratom un Direktīvu 2003/122/Euratom, OV L 13, 17.1.2014., 1.–73. lpp.

⁹ <https://ec.europa.eu/energy/en/studies/european-study-medical-industrial-and-research-applications-nuclear-and-radiation-technology>

1. ATZINĪGI VĒRTĒ Komisijas veiktos sagatavošanas darbus nolūkā izstrādāt stratēģisko programmu nukleāro un starojuma tehnoloģiju lietojumiem medicīnā, rūpniecībā un pētniecībā (*SAMIRA*).
2. UZSVER, cik svarīgi ir pabeigt Komisijas uzsāktos pētījumus, lai sadarbībā ar dalībvalstīm uzlabotu izpratni par medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu ES tirgu ¹⁰.
3. AICINA Komisiju atbalstīt pētniecību jautājumos, kuri attiecas uz nukleāro un radioloģisko tehnoloģiju lietojumiem, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu, piemēram, jonizējošā starojuma medicīniskiem lietojumiem, uzlabotām degvielām medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu ražošanai un Eiropas pētniecisko reaktoru optimizētu izmantojumu, un UZSVER, cik svarīgi ir laikus sasniegt medicīnisko lietojumu pētniecības ceļvedī ¹¹ nospraustos mērķus.
4. ATBALSTA medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu ražošanas ķēdes pastāvīgu pārraudzību, ko nodrošina Eiropas Medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu piegāžu novērošanas centrs, un *Euratom* Apgādes aģentūras centienus un rīcību izejmateriālu piegāžu drošības garantēšanai.
5. AICINA Komisiju izstrādāt rīcības plānu, kurā tiktu izceltas tās jomas, kam jāpievēršas prioritārā kārtā, un kurā tiktu paredzēti konkrēti minētajās jomās veicami pasākumi. Rīcības plānam jo īpaši vajadzētu būt veltītam tam, lai garantētu medicīniskam lietojumam paredzētu radioizotopu piegādi ES, uzlabotu pacientu un medicīniskā personāla aizsardzību pret starojumu un drošību Eiropā saskaņā ar Direktīvā 2013/59/Euratom [...] izklāstītajiem mērķiem un atvieglinātu inovāciju radioizotopu medicīnisku lietojumu, radiofarmaceitisko preparātu un jonizējošā starojuma jomā.

¹⁰ JRC pētījumi: *SMeR-1* pētījums par diagnostikā izmantotajiem radioizotopiem, kas tika pabeigts 2018. gadā, un *SMeR-2* par ārstēšanā izmantotajiem radioizotopiem, ko paredzēts sākt 2019. gadā.

¹¹ KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (2018. gada 14. decembris) par netiešu darbību finansēšanu Padomes Regulas (*Euratom*) Nr. 2018/1563 satvarā un par darba programmas pieņemšanu 2019.–2020. gadam.

6. UZSVER, ka nukleārā un radioloģiskā zinātne, tehnoloģija un lietojumi ir vērsti uz plašu, visām dalībvalstīm raksturīgu sociālekonomisko vajadzību spektru un dod tajā ieguldījumu tādās jomās kā medicīna, pārtika un lauksaimniecība, vide, rūpniecība, materiāli, kosmoss un kultūras mantojums, un ATZĪMĒ, ka visām dalībvalstīm ir labums no starojuma un nukleāro tehnoloģiju lietojumiem minētajās jomās.
7. PASVĪTRO Eiropas nukleārās pētniecības reaktoru un iekārtu svarīgo devumu tādu nukleāro un radioloģisko tehnoloģiju lietojumu izstrādē, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu, un UZSVER, ka dalībvalstīm un atļauju turētājiem ir svarīgā atbildība garantēt degvielas piegādes un īstenot drošus un ilgtspējīgus risinājumus izmantotu degvielu un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai no minētajiem reaktoriem un iekārtām.
8. AICINA Komisiju sadarbībā ar dalībvalstīm darīt zināmu, kādas ir dažādu ar enerģijas ražošanu nesaistītu nukleāro un radioloģisko tehnoloģiju lietojumu priekšrocības un riski.
9. UZSVER, cik svarīgi ir vēl vairāk nostiprināt dalībvalstu spēju veidošanu, jo īpaši ar starpreģionāliem, reģionāliem un valsts mēroga mācību kursiem un citām darbībām tādās nukleārās un radioloģiskās zinātnes, tehnoloģijas un lietojumu jomās, kas nav saistītas ar enerģijas ražošanu.
10. AICINA Komisiju un dalībvalstis turpināt pievērsties identificētajām prioritārajām vajadzībām un prasībām ar enerģijas ražošanu nesaistītajās kodolzinātnes, tehnoloģijas un lietojumu jomās.
11. MUDINA Komisiju un dalībvalstis – sadarbībā ar SAEA ¹² un citām attiecīgām starptautiskām organizācijām, piemēram, *FAO* un *PVO*, – turpināt darbu pie nukleāro un starojuma tehnoloģiju lietojumiem, kas nav saistīti ar enerģijas ražošanu, vienlaikus izvairoties no darba dublēšanās, citstarp arī turpināt savas darbības, lai nodrošinātu ar enerģijas ražošanu nesaistītu nukleāro un radioloģisko tehnoloģiju pārneši, it sevišķi uz jaunattīstības valstīm, lai tām palīdzētu sasniegt svarīgas attīstības prioritātes tādās jomās kā veselība un uzturs, pārtika un lauksaimniecība, ūdens un vide vai rūpnieciskie lietojumi.

¹² SAEA/EK praktiskā vienošanās par kodolzinātnes lietojumiem, parakstīta 2017. gadā.